

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — Božidar Flegerič: Davorinu Trstenjaku. — A. Likozar: Kmetijski pouk v ljudski šoli. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica.

Ustavoznanstvo.

(Spisal **Fr. Orožen**.)

N.

Šolstvo.

1. Nekoliko o razvoju šolstva.

Neprecenljive važnosti za narodno omiko je šolstvo. Do Marije Terezije je bilo ljudsko šolstvo v naši državi še zelo zanemarjeno. Razmerno najbolj uravnane šole je imel oni del Gorenje Avstrijske, ki je pripadal Salzburškemu, kjer je tedanji nadškof grof Schratzenbach zelo izboljšal ljudsko šolstvo. Pasovski škof Firmijan je opozoril cesarico na korist dobrih šol in ji pri-

Davorinu Trstenjaku.*)

(V spomin 25 letnega književnega delovanja.)

Dvajset je let že in pet odnesel nam časov vrtimec,
 Kar si zaostril pero rodu na čast in korist.
 Dobro zaostril pero si za nežno mladino, prijatelj,
 Pot ji k omiki kažoč in jo do sreče vedeč.
 Zemlja slovenska, rojak, Ti dala je kapljo življenja,
 Mleko omike si v nji najpoprej piti začel.
 Zemlja hrvaška Te zdaj redi po zaslugah dostojno,
 Nji si doslej daroval vse svoje dušne moči.
 Zemlje slovenske Te kras navdušuje za dela koristna,
 Da bi Te navduševal mnogo, premnogo še let!
 Zemlje hrvaške ugled množi Tvojo čast in poštenje,
 Da bi množiti ju htel, dokler boš živel na nji.
 Zemlji slovenski povsod se vedno hvaležnega kažeš,
 Saj si ugledal v nji luč, v nji prežil zlato mladost.
 Zemlji hrvaški si vzor učiteljstva gledé na marljivost,
 Mnogo napisal si del, ki jih je narod vesel.
 Zemljo slovensko ko zdaj brezmerno boš ljubil do groba,
 Morda Ti dala ga bo, Bog Ti ga skoro ne daj!
 Zemljo hrvaško naprej boš dičil Ti s svojimi deli,
 Da jih množina še bo, zdravje in srečo daj Bog!

Božidar Flegerič.

*) Davorin Trstenjak se je rodil dne 8. listopada 1848. na Krčevinah v ormoškem okraju. Leta 1870. je dovršil učiteljske v Zagrebu, potem je služboval v Karlovcu do l. 1889., od tega leta pa učiteljuje v Kostajnici. Trstenjak je jako marljiv in plodovit pisatelj. Letos se je udeležil tudi zborovanja „Zaveze slov. učit. društev“. — Več o njem glej letošnji „Dom in Svet“, str. 225 in dalje.

Uredn.

poročal izboljšanje šolstva. Leta 1770. je ustanovila Marija Terezija dve stalni šolski komisiji za Dolenjo in Gorenjo Avstrijsko in pozneje tudi za druge dežele. Leta 1774. pa je imenovala na Dunaju osrednjo šolsko komisijo za vso državo, katera bi imela oskrbovati šolstvo.

Blaga cesarica si je pridobila nevenljivih zaslug v prosep šolstva in je ustanovila malone 4000 novih ljudskih šol, v katerih so poučevali učitelji po novi in boljši metodi nad 200.000 učencev in učenk. Dotlej je le malo odstotkov za šolo godnih otrok zahajalo v šole, še celo na Dunaju je jedva četrtina takih otrok obiskovala ljudske šole.

Cesarica je poklicala na Dunaj slavnega opata Felbigerja, ki je že prej mnogo storil za šolstvo v pruski Šleziji in preustrojil avstrijsko šolstvo ter izgojeval boljše učiteljsko osebje. Nove učne knjige so bile spisane po takozvani „saganski metodi“. Po cesaričinem naročilu je Felbiger izdelal nov šolski zakon, po katerem so ustanovili troje vrst šol in sicer trivijalne šole, glavne šole in normalne šole. Trivijalne šole so bile slične sedanjim ljudskim šolam, glavne šole sedanjim meščanskim šolam in normalne šole vadnicam na učiteljskih. Po pravici nazivljejo cesarico „mater avstrijskih ljudskih šol.“ Tudi za gimnazije in vseučilišča je mnogo storila Marija Terezija. Ustanovila je terezijanišče na Dunaju za dečke plemenitašev, nje slavnega zdravnika Gerhard van Swieten pa je preustrojil vseučilišča, katera so kmalu po svetu zaslovela in dobila izvrstne profesorje.

Tudi cesar Jožef II. ima velike zasluge za izboljšanje ljudskih šol. Učitelji so imeli slabe plače in so bili navezani na stranski zaslužek. Učiteljem je izboljšal plače in kot nadzornike nastavil izkušene učitelje. Ustanovil je učni zaklad iz premoženja onih samostanov, katere je odpravil. V vsaki župniji bi morala biti vsaj ena šola; a tudi v krajih, kjer stanuje na pol ure daljave na razne strani 90 do 100 za šolo godnih otrok, so ustanavljali šole. Šolnino so plačevali le otroci premožnih starišev, siromašni otroci pa so bili šolnine oproščeni. Strogo so pazili na to, da so vsi za šolo godni otroci zahajali v šole; za bolj odrastle učence in rokodelske učence so pa ustanovili nedeljske šole.

S presledki nad dvajset let trajajoče francoske vojne niso bile ugodne daljnemu razvoju ljudskega šolstva, in tako je šolstvo nekaj časa zopet hiralo. Po dunajskem

shodu pa je cesar Franc I. dobro uporabljaj čas dolgega miru tudi v povzdigo šolstva in ustanovil tudi večje število kmetijskih šol. Po tem se pa ni mnogo več storilo za šolstvo do novejšega časa. Za dobe absolutizma je dobila cerkev velik vpliv na šolstvo po konkordatu, sklenjenem s papežem Pijem IX. (glej str. 42.).

Državni šolski zakon z leta 1869. pa je bistveno preustrojil ljudsko šolstvo, katero od tedaj vodi in nadzira država, duhovske oblasti pa imajo vodstvo in nadzorstvo veronauka.

Zakon z dne 25. vel. travna 1868. leta ima načelne določbe o razmerju med šolo in cerkvijo. Po točki 1. gre najvišja voditev in najvišji nadzor glede vsega šolstva in odgojstva državi ter se izvršuje po organih, zakonito za to postavljenih. Brez kvare za to nadzorno pravico je prepuščeno dotični cerkvi ali verski družbi, da verski pouk in pa bogoslužje za različne vernike v ljudskih in srednjih šolah oskrbuje, vodi in neposrednje nadzira. Učitev ostalih učnih predmetov v teh šolah je nezavisna od vpliva katere si bodi cerkve ali verske družbe (§ 2). Državne, deželne in občinske šole in vzgajališča so pristopne vsem državljanom brez razločka. Vsaki cerkvi ali verski družbi je na voljo, napravljati in vzdrževati šole, ki so pa podvržene šolskim zakonom in dobé pravice javnega učilišča, če se je zadovoljilo vsem dotičnim zakonitim pogojem.

Zakon z dne 14. vel. travna 1869. letà ustanavlja načela za poučevanje v ljudskih šolah ter se zove državni ljudskošolski zakon. Omenjeni zakon je deloma izpremenjen po zakonu z dne 2. vel. travna 1883. leta. Ljudski šoli je naloga, otroke npravno pobožno vzgajati, jim razvijati duševne moči, jih oskrbovati s potrebnimi znanostmi in zvedenostmi v nadaljno izobraževanje za življenje in jim dajati pravo podstavo, da bodo enkrat vrli ljudje in državljanji (§ 1.).

§ 2. določuje: Vsaka ljudska šola, katera se je ustanovila ali se vzdržuje do cela ali deloma ob državnih, deželnih ali občinskih troških, se šteje za javno napravo ter sme vanjo kot takšno hoditi mladina katere si bodi vere. Ljudske šole, drugače ustanovljene in vzdrževane, so zasebni zavodi.

Za duševno življenje v naši državi je državni šolski zakon velike važnosti. Osemletno šolsko dolžnost, novo šolsko nadzorstvo, zgradbo mnogih novih in pripravnih šolskih poslopij, višje učiteljske plače, ustanavljanje šolskih vrtov in otroških vrtov, šolskih knjižnic in telovadnic je uvedla vlada našega presvetlega cesarja.

2. Naša učilišča.

1. Občna ljudska šola. O namenu teh šol smo že govorili. O učnem jeziku in o poučevanju v drugem deželnem jeziku razsoja, zaslišavši tiste, kateri šolo vzdržujejo, deželno šolsko oblastvo, držeč se pri tem mej, ustanovljenih v zakonih (§ 6.). Število ljudskih šol (všteti 600 meščanskih šol) po vsi državi znaša sedaj nad 37.000 z 146 izobraževališči za učitelje in učiteljice. Za šolo godnih otrok je 62 milijona, šolo pa obiskuje 5 milijonov otrok, torej 80 od 100 za šolo godnih otrok. Sevèda je razmerje različno; v Alpkih in Sudetskih deželah obiskuje šolo 90—96%, na Hrvaškem in v Bukovini pa le nekaj nad 50%.

Šolska dolžnost se začinja v obeh državnih polovicah z dovršenim šestim letom (na Hrvaškem in v Slavoniji z dovršenim sedmim letom) in traja v Avstrijskih

deželah do dovršenega štirinajstega leta (v Istri, Dalmaciji in Bukovini do dovršenega 12. leta), v Ogerskih deželah pa do dvanajstega leta in za ponavljalne šole do petnajstega leta.

Ljudskošolska statistika kaže gledé na število šol, učiteljev učencev in učenk:

	Otroci:			
	Ljudske šole	Učiteljstvo	Za šolo godni	Šolo obiskujoči
Avstr. dežele (l. 1894.)	19.146	68.038	3.807.376	3.312.530
Oger. dežele (l. 1893.)	18.310	27.990	3.051.586	2.416.681
Skupaj	37.456	96.028	6.858.962	5.729.211

Število šolo obiskujočih otrok po posameznih deželah je kaj različno. Od 1000 za šolo godnih otrok obiskuje šolo v Avstrijskih deželah 870, na Ogerskem 806, na Hrvatskem in v Slavoniji 639. V naši državni polovici najslabše obiskujejo šolo v Bukovini in sicer le 586 od 1000 za šolo godnih otrok, največ jih hodi v šolo na Gorenjem Avstrijskem in sicer 99·3%. Na Koroškem je šolo obiskujočih otrok 96·7%, na Štajerskem 94·4% in na Kranjskem 85%.

Po učnem jeziku je bilo leta 1894. v totranski državni polovici 7380 nemških šol, 4667 čeških, 1961 rusinskih, 1850 poljskih, 822 italijanskih, 650 slovenskih, 362 hrvaških in 100 rumunskih šol. Ena šola torej pride pri Italijanih na 821 prebivavcev, pri Nemcih na 1145, pri Čehih na 1173, pri Rusinih na 1582, pri Hrvatih na 1781, pri Slovencih na 1810, pri Poljakih na 2015 in pri Rumunih na 2090 prebivavcev.

2. Meščanska šola. Meščanski šoli je namen dajati učni zmoter občne ljudske šole presežajočo izomniko zlasti z ozirom na potrebe obrtnikov in kmetovavcev. Ista posreduje tudi izomniko, pripravljajočo na učiteljišča in na take strokovne šole, za katere ni treba poprejšnjega izobraženja na kaki srednji šoli (§ 17.). Meščanska šola šteje tri razrede, kateri se stikajo s petim letnim tečajem občne ljudske šole. Meščanskih šol imamo sedaj približno 600. Pred novimi šolskimi zakoni nismo imeli meščanskih šol. Tudi meščanske šole so različno uravnane, natančneje določujejo deželni zakoni.

3. Učiteljišče. Potrebni učitelji in potrebne učiteljice se izučujejo v učiteljiščih, razločenih po spolu (§ 26.).

Da se gojenci lahko praktično omikajo, obstoji pri vsakem učiteljišču po ena ljudska šola kakor vadnica in vzornica in pri ženskih učiteljiščih tudi otroški vrt.

Za poučevanje in za vajo v kmetijskih delih se vsakemu učiteljišču odkáže tudi kos zemlje na pripravnem mestu in v primerni velikosti (§ 27.).

Izobraževalni tečaj traja štiri leta.

Učni jezik, v kolikor deželni zakon ne določuje kaj drugega, ustanavlja po nasvetu deželnega šolskega oblastva naučni minister.

Kjer se kaže potreba, naj se gojencem dá tudi prilika, da se izobrazijo v katerem drugem deželnem jeziku, da dosežejo usposobljenost, eventualno poučevati tudi v tem jeziku (§ 31.).

Nadaljno izobraževanje učiteljev v pedagogičnem in znanstvenem oziru je pospeševati s šolskimi časopisi, učiteljskimi knjižnicami, perijodičnimi konferencijami in z nadaljevalnimi učnimi tečaji (§ 43.).

Pravno razmerje učiteljev so natanko določene po točkah 48 do 59 državnega ljudskošolskega zakona. Služba v javnih šolah je javen urad in zadobiti jo more enakomerno vsak državljan, kateri je svojo usposobljenost za

to zakonito izkazal. Od učiteljstva so izključeni taki, kateri vsled kazensko-sodne obsodbe ne morejo biti izvoljeni v občinski zastop.

Učne moči za ljudske in meščanske šole vzgaja 146 izobraževališč, od katerih je v Avstriji 70 in 10000 gojencev, na Ogerskem pa 76 in 4000 gojencev.

4. Srednje šole. Srednje šole so uvrščene med ljudskimi in višjimi šolami ter pripravljajo učence za vstop v višje šole in so razdeljene v gimnazije in realke. Srednjih šol je okoli 460, ki imajo 126.000 dijakov.

V gimnazijah prevladuje jezikovni pouk in podajajo bolj humanistiško omiko.

V Avstriji je 180 gimnazij, 57000 dijakov, 3663 učiteljev; na Ogerskem je 163 gimnazij, 38000 dijakov, 2530 učiteljev.

Realke so novejšega izvora; prve realke so ustanovili leta 1848. in 1851. Realke podajajo bolj realistiško omiko.

Realk je na Avstrijskem 79 in 23000 dijakov, 1600 učiteljev; na Ogerskem pa 38 in 8000 dijakov, 690 učiteljev.

Leta 1863. so tudi ustanovili realne gimnazije, v katerih se poučujejo v štirih razredih nižje gimnazije učni predmeti nižje gimnazije in poleg tega večinoma še risanje, kemija in francoščina kot realni predmeti. Realne gimnazije omogočijo torej vstop v višjo gimnazijo in višjo realko. V zadnjih letih so pa večinoma preustrojili realne gimnazije v navadne gimnazije. Na Avstrijskem ima eno srednjo šolo 95000 prebivavcev, na Ogerskem pa 88000 prebivavcev.

5. Vseučilišča in téhnika. Vseučilišča so prave višje šole, v katerih poučujejo razne vede po sistematičnem redu in podeljujejo najvišja akademična dostojanstva. Prva vseučilišča so ustanovili v 12. in 13. stoletju v Italiji, Franciji in na Angleškem; v našem cesarstvu je najstareše vseučilišče nemško vseučilišče v Pragi, ustanovljeno po Karolu IV. leta 1348. Najmlajše avstrijsko vseučilišče se je ustanovilo za cesarja Franca Jožefa I. v Črnovicah leta 1875. Popolno vseučilišče ima štiri fakultete ali oddelke in sicer bogoslovsko, pravoslovsko, modroslovsko in zdraviloslovsko fakulteto.

Višješolska statistika kaže gledé na število učiteljev in dijakov na vseučiliščih leta 1893/94. (na Ogerskem leta 1892/93.):

Dunaj	407 učiteljev, 6625 dijakov
Budapešta	245 " 3602 "
Praga {	nemško vseučilišče 157 " 1431 "
	češko vseučilišče . 159 " 2815 "
Gradec	140 " 1560 "
Krakov	131 " 1363 "
Levov	78 " 1337 "
Innsbruck	107 " 920 "
Kološvar	60 " 627 "
Zagreb	48 " 410 "
Črnovice	39 " 358 "
Skupaj	1571 učiteljev, 21048 dijakov

Téhniko imajo realistiško smer in so kaj različno uravnane. Najstarejšo téhniko ima Praga, ustanovljeno leta 1806. za cesarja Franca I. Vsaka téhnika se deli v strokovne šole. Tehnike na Dunaju, v Pragi in Levovu imajo šole za zgradbo cest, vodno stavbo, visoko stavbo, za stroje in téhnično kemijo. Druge tehnike pa nimajo vseh naštetih strokovnih šol.

Téhnična statistika kaže:

Dunaj	96 učiteljev, 1016 dijakov
Budapešta	86 " 810 "
Praga {	češka téhnika . . 71 " 540 "
	nemška téhnika . 46 " 268 "
Levov	59 " 254 "
Gradec	59 " 213 "
Brno	45 " 207 "
Skupaj	462 učiteljev, 3308 dijakov

6. Strokovne in specialne šole. V to vrsto spadajo one šole, ki pripravljajo za kak določen poklic s posebnim ozirom na praktično zmožnost. Nekaj teh šol je uvrščenih med višje šole, večina pa je v vrsti srednjih šol. Take šole imamo za katoliške bogoslovce in mnogo bogoslovnih šol za drugovernike, pravoslovne akademije, orijentalno akademijo, šole za mornarstvo, trgovino in obrt, kmetijske in gozdinarske šole, rudarske šole, živinozdravniške šole, šole za babice, šole za umetnike, vojaške šole, dekleške šole, šole za slepce in gluhoneme in dr.

3. Šolsko nadzorstvo.

Ljudske šole nadzorujejo: Krajni šolski svet, okrajni šolski svet in deželni šolski svet. Delokrog in sestavo teh oblasti določujejo na podlagi državnih zakonov posebni deželni zakoni za vsako kronovino. Ozirali se bomo v tem odstavku na deželne zakone, veljavne za vojvodino Kranjsko.

1. Krajni šolski svet.

Krajni šolski svet nadzoruje ljudske šole, popolnoma ali deloma vzdržane po državnih, deželnih ali občinskih pomočkih (brez vadnic združenih z učiteljski) in obstoji iz zastopnikov cerkve, šole in občine. Tudi šolski patron je ud krajnega šolskega sveta in ima pravico, poslati v krajni šolski svet tudi zase namestnika.

Zastopniki cerkve so samostojni dušni pastirji mladine, katera obiskuje šolo, in če bi teh ne bilo, njih namestniki. Šolo zastopa nje voditelj (učitelj, in če je na isti šoli postavljenih več učiteljev, ravnatelj ali prvi učitelj). Zastopnike občine voli občinski zastop, ali, če bi bilo isti šoli pridruženih več županij ali podobčin, skupščina dotičnih občinskih, oziroma podobčinskih zastopov. Število teh zastopnikov znaša najmanj tri, največ pet, kar določuje okrajni šolski svet. Udje krajnega šolskega sveta izvolijo izmed sebe predsednika in namestnika na tri leta.

Kraji, kjer obstoji več šol, se smejo razdeliti z dovolitvijo okrajnega šolskega sveta v več šolskih okolišev. V tem slučaju se postavi za vsak tak šolski okoliš poseben krajni šolski svet.

Krajnega šolskega sveta dolžnost je, zastopati šolsko občino v vseh šolo zadevajočih oskrbovalnih in pravnih rečeh, zlasti pa pri obravnavah o napravljanju in razširjanju šol in zidanju šolskih prostorov. Dolžan je skrbeti, da se izpolnujejo šolski zakoni in ukazi višjih šolskih oblastev, in da se šolstvo primerno uredi po teh zakonih in ukazih. Krajni šolski svet se shaja vsaj edenkrat na mesec k redni seji; za sklepčnost treba, da so najmanj trije udje pričujoči. V zadevah, katere so tako nujne, da se ne more čakati do najbližnje redne seje in ne sklicati izredne seje, sme predsednik samostojno ukreniti odredbe, pa mora vendar brez zamude in najdalje v najbližji seji dobiti si privolitev krajnega šolskega sveta. Za nadzor o didaktično-pedagogičnih zadevah v šoli se postavi od

okrajnega šolskega sveta eden od izvedencev krajnega šolskega sveta kot krajni šolski nadzornik. Udje krajnega šolskega sveta imajo pravico, v šole priti, da se prepričajo, v katerem stanju da so šole. Na tistih šolah, kjer je več učiteljev, ima krajni šolski nadzornik pravico, pričujoč biti pri učiteljski konferenci. (Dalje prih.)

Kmetijski pouk v ljudski šoli.

Spisal A. Likozar.

Eden izmed najvažnejših virov človeške blaginje je kmetijstvo, ki je uravnano po umnih in znanstvenih zakonih. Kmetijstvo je znanstvo; treba se ga je učiti. Zaradi tega država, oziroma posamezne dežele skrbe v to, da se ustanovljajo kmetijske šole, v katerih se bodoči kmetovavci umno odgoje ter pripravljajo za svoj velevažni posel.

Vsaka dežela stori to po svojih močeh. Na Kranjskem imamo zgledno deželno vinarsko, sadjarsko in poljedelsko šolo na Grmu, kjer se posamezni kmetovavčevi sinovi temeljito izobražujejo v umnem kmetijstvu. Ker pa morejo omenjeno kmetijsko šolo le posamezni obiskovati, zato je ljudska šola pri nas tisti zavod, ki ima vsi mladini vcepiti prva in najtehtnejša pravila umnega gospodarstva.

Kako naj se pa pouk v kmetijstvu deli v ljudski šoli, so posamezni učitelji kaj različnega mnenja. Nekateri poučujejo kmetijstvo v zvezi s ponavljavno šolo, a največ ga poučujejo kot samostojni predmet v posebnih urah.

Moj — sicer ne merodajni — nasvet glede praktične upeljave kmetijskega pouka v ljudske šole bi bil ta-le: Kmetijski pouk v ljudski šoli naj se poučuje v štirih oddelkih in sicer: 1. V vsakdanji šoli. 2. Kot samostojni predmet v posebnih urah. 3. V ponavljavni šoli z dečki. 4. V ponavljavni šoli z deklicami.

1. Kmetijski pouk v vsakdanji šoli. Že pri nazornem pouku v nižjih oddelkih vsakdanje šole naj se učitelj poslužuje prvih glavnih treh prirodopisnih oddelkov (živalstvo, rastlinstvo in rudinstvo) domačega kraja, kar naj potem dopolnjuje po vseh oddelkih do izvršitve vsakdanje šole.

V višjih oddelkih ljudske šole lahko mnogo stori za kmetijski pouk pri računstvu, spisnih vajah in prirodopisu. Večji del računskih nalog naj vzame iz kmetovavčevega življenja.

Pri prirodopisnem pouku naj se učenci docela seznanijo s kmetijstvu koristnimi in škodljivimi živalmi, prve umno rediti in varovati, druge zatirati; s kulturnimi rastlinami in z različnimi vrstami kamenja domačega kraja. Posebno pri žužkih in njih zalegi je treba učencem natančno razložiti njih razvoj, premembe in življenje. Vse to jim učitelj lahko v prirodi pokaže. Vsak učitelj si s svojimi učenci za kratek čas lahko nabere in napravi prirodopisno zbirko živalstva, rastlinstva in rudinstva, ki mu bode pri teoretiškem pouku dobro služila v pojasnilo. To je pravi teoretiško-praktični prirodopisni pouk ljudske šole, od katerega bode imela odrasla mladina v javnem življenju gotovo mnogovrstnih koristi.

2. Kmetijski pouk kot samostojni predmet v posebnih urah. V ta tečaj naj bi učitelj sprejel vse dečke od 10.—14. leta, torej bi ga obiskoval vsak po 4 leta. Poučeval naj bi učitelj po 2 uri na teden celo

leto: v zimskem tečaju teoretiško, a v poletnem tečaju praktično. Tvarino naj bi učitelj vsako leto do konca predelal. Učenci bi se prvo leto učili, a tri leta bi potem ponavljali. Tako bi si vsak učenec vso stvarino, kar bi se je v tem tečaju učilo, dodobra osvojil. Kaj pa bi se učilo vse v tem tečaju? Učenci v tem tečaju bi morali zadobiti splošno podlago k umnemu kmetovanju. Kaj pa je umno kmetovanje? Umno kmetuje tisti, kdor star način kmetovanja opazuje ter ono, kar dobrega najde, še izboljša, a slabo z dobrim nadomesti ter tako s kolikor mogoče majhnimi stroški veliko dobička od svoje kmetije dobiva.

Da bode to kmetovavcu mogoče, mora pa: 1. dobro poznati svojo zemljo, ki jo obdeluje, 2. vedeti, kako se obdelujejo in izboljšujejo polje, travniki in vrtovi, 3. katere kulturne rastline mu je sejati in saditi ter katere živali mu je rediti glede na časovne in krajevne razmere.

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz sežanskega okraja. Letos ni imelo učiteljstvo našega okraja svoje uradne učiteljske konferencije. Okrajni šolski svet je pa naznanil z odlokom z dne 24. vel. travna 1898, št. 1040, da se bodo vsled sklepa okrajnega šolskega sveta z dne 3. svečna t. l. mesto dosedanje uradne okrajne učiteljske konference prirejale krajne konference in sicer:

1. Prvi oddelek krajne konference je sestavljen iz učiteljstva na šolah: Nabrežina, Šempotaj, Zgovik, Devinščina, Mavhinje, Brestovica.

2. Drugi oddelek: Komen, Kostanjevica, Suta, Temnica, Vojšćica, Gorjansko, Škrbina, Gabrovica.

3. Tretji oddelek: Skopo, Kopriva, Dutovlje, Pliskovica, Štanjel, Kobiljeglava, Branica, Štjak.

4. Četrti oddelek: Sežana, Storje, Karlje, Povir, Repentabor, Tomaj, Avber, Stomaž.

5. Peti oddelek: Divača, Škocijan, Rodik, Lokev, Podgrad, Vatovlje, Barka.

Za prvi oddelek je bila določena konferenca v Nabrežini dne 18. rožnika, za drugi v Komnu dne 20. rožnika, za tretji v Skopu dne 22. rožnika, za četrti v Sežani dne 27. rožnika in za peti v Divači dne 30. rožnika. Vsak učitelj(ica), službujoč na eni, v oddelku omenjeni šoli se je moral udeležiti krajne konference istega oddelka. Zunanji udi so dobili 3 gld. in učitelj(ica) dotičnega kraja, kjer se je vršila konferenca, po 2 gld. dijet, ostalim učiteljem in učiteljicam, kateri ne sodijo k oddelku, imajočemu lokalno konferenco, je bilo prosto, udeležiti se drugih konferenc, a brez vsake odškodnine. Začetek vsake konference je bil ob 9 uri zjutraj v dotičnem šolskem poslopu.

Vzored vsake konference je bil:

1.) Poročilo nadzornikovo.

2.) Volitev namestnika in 2 zapisnikarjev.

3.) Pouk (poldrugo uro) in sicer v I. oddelku g. nadučitelj Fr. Tomšič z Nabrežine; za 2. in 3. šolsko leto: Uporabno računstvo (prve pol ure); čitanje (druge pol ure); spisje — narekovanje (tretje pol ure). — V II. oddelku gđc. učiteljica Jugerl iz Komna v III. razredu, 4. šolskem letu. Spisje: Opis cvetic (prve pol ure); zemljepis: Dalmacija (druge pol ure); Slovnica: analiza stavkov in besed (tretje pol ure). — III. oddelek gospod učitelj Jožef Tomšič s Skopene. V višji skupini 4. in 5. šolsko leto. Računstvo: navadni drobci po II. stopnji (prve pol ure); Prirodopis s 6. letniki: 43. košček „Strupene jagode“ (druge pol ure). Spisje: Ciril in Metod po načrtu (tretje pol ure s 4. in 5. letniki). — IV. oddelek gđc. Cazafura v Sežani. I. razred (2. šolsko leto) Nazorni uk. Travnik (prve pol ure). Slovnisko spisje (druge pol ure). Čitanje: Dobra večerja (tretje pol ure). — V. oddelek